

Zavičajnost u glazbenom odgoju učenika na primjeru čakavskog narječja

Glasnović, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:747432>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli

ANA GLASNOVIĆ

**ZAVIČAJNOST U GLAZBENOM ODGOJU UČENIKA NA
PRIMJERU ČAKAVSKOG NARJEČJA**

Završni rad

Pula, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli

ANA GLASNOVIĆ

**ZAVIČAJNOST U GLAZBENOM ODGOJU UČENIKA NA
PRIMJERU ČAKAVSKOG NARJEČJA**

Završni rad

JMBAG: 0303091169, redoviti student

Studijski smjer: Glazbena pedagogija

Predmet: Opća pedagogija

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Posebne pedagogije

Mentorica: Izv. prof. dr. sc. Dijana Drandić

Pula, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Ana Glasnović, kandidat za prvostupnika Glazbene pedagogije ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Ana Glasnović

U Puli, 14.9.2023.

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Ana Glasnović dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom Zavičajnost u glazbenom odgoju učenika na primjeru čakavskog narječja

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 14.9.2023.

Potpis

Ana Glasnović

Sadržaj

1. UVOD	2
2. ČAKAVSKO NARJEČJE	3
3. GLAZBENA KULTURA	7
Nastavni plan i program	7
Kurikulum Glazbene kulture	8
4. UDŽBENICI U NASTAVI GLAZBENE KULTURE	10
5. METODOLOGIJA	12
Cilj istraživanja	12
Uzorak istraživanja	12
Instrument i postupak istraživanja	12
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	13
7. ZAKLJUČAK	27
8. LITERATURA	29
9. SAŽETAK	31
10.SUMMARY	32
POPIS GRAFIKONA I SLIKA	33
PRILOG	35

1. UVOD

Naši stari su uvijek govorili kako su oni njegovali i cijenili svoje narječje, dok Martan (2017 prema Težak, 1975) podsjeća kako se u prošlosti narječjima nije davalo važnosti. Znali su se spomenuti, ali ništa više od toga. Nisu bili uvršteni u nastavni plan i program, te ako bi često djecu koja su pričala na narječju, ispravljali. Narječje se u to vrijeme smatralo nekulturnim, ružnim ili čak smiješnim govorom. Međutim, činjenica je, bez obzira što svako dijete dolazi iz drugačije sredine, kod kuće i u obitelji priča svojim materinskim govorom, bio to neki jezik ili narječje lijepo je i ispravno kada dijete nauči i prihvati okolinu u kojoj odrasta i obrazuje se.

Prema Vidulin-Orbanić i Terzić (2011,138), glazbena umjetnost je tako most između naroda, spona koja povezuje različite ljude i zajednice te jezik koji ne poznaje granice. Osobito je važna simbioza koju glazbena umjetnost ima s čovjekom i društvom.

Što je za mene čakavski? Kako se osjećam kada čujem “ča”?

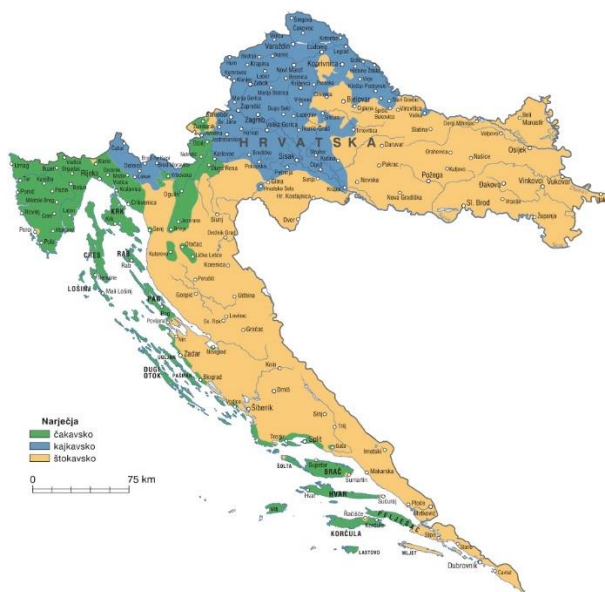
Roditi se i odrastati u mjestu gdje se priča čakavski je nešto posebno. Kada vas netko čuje kako pričate ili pjevate osjeća se ponosno, jer se njeguje kulturna baština i nešto što je zaista rijetko. Kada sam išla u osnovnu školu, imala sam učiteljicu iz hrvatskog jezika koja je jako njegovala čakavštinu i prenosila to na nas učenike koji smo bili ponosni da znamo naše narječje. Osim što smo i tada imali malo pjesama u udžbenicima glazbene kulture na našem zboru u školi se moglo čuti puno pjesama na čakavštini. Osim toga, odlazilo se na festivale, priredbe i za sve te događaje smo pripremali i vježbali pjesme na čakavskom narječju. Isto tako Osnovna škola Turnić iz Rijeke¹ već dugi niz godina njeguje čakavsko narječje i na službenoj web stranici škole imaju čakavski rječnik. Čakavski rječnik funkcionira tako da se izgrađuje i nadopunjava, a to činimo svi mi.

¹ Osnovna škola Turnić Rijeka. *Čakavski rječnik*. Dostupno na: http://os-turnic-ri.skole.hr/cakavski-rjecnik?kat=5297&dict_letter=ALL

2. ČAKAVSKO NARJEČJE

Čakavsko narječje (Vidović, 1971.; Moguš, 1977; Lukežić, 1990), jedno je od triju narječja hrvatskog jezika. Druga dva narječja su kajkavsko i štokavsko. Narječja su dobila naziv po upitnim zamjenicama *ča*, *što* i *kaj*.

Čakavski se razvio iz iste osnove iz koje su se razvili kajkavsko narječje, štokavsko narječje i slovenski dijalekti. Svi ti govori potekli su iz praslavenskog jezika, to jest, razvijali su se istodobno od općeslavenskoga, preko razdoblja starohrvatskoga nadalje.²

Slika 1 Narječja u Hrvatskoj

U čakavskom se osim upitne zamjenice *ča* koriste i *ća*, *ca*, *če*, *čo* te *co*. Geografski gledano (Slika 1), čakavsko narječje proteže se na područje Istre, sjevernog hrvatskoga primorja od Rijeke do Senja, na svim kvarnerskim otocima kao što su Krk, Cres, Lošinj, Rab, Unije, Susak, Pag, Olib i Silba, na otocima zadarskog i šibenskog arhipelaga, na kopnu do Biograda i Vodica. U središnjem hrvatskom primorju čakavskim narječjem priča se od Primoštena do Trogira, Splita i Poljica, na južnim dalmatinskim otocima, te zapadnom dijelu poluotoka Pelješca. Čakavskim narječjem govori se i u Gorskom kotaru, te u unutrašnjosti do Vukove Gorice, Prilišća i Netretića. Najistočnije mjesto gdje se danas može čuti čakavština je Skakavac, a najsjeverniji čakavski govor nalazi se u mnogim selima u Žumberku. Čakavsko narječje je

² Neke značajke čakavskog narječja: <https://cabook.wixsite.com/cabook/znacajke-cakavskoga-narjecja>

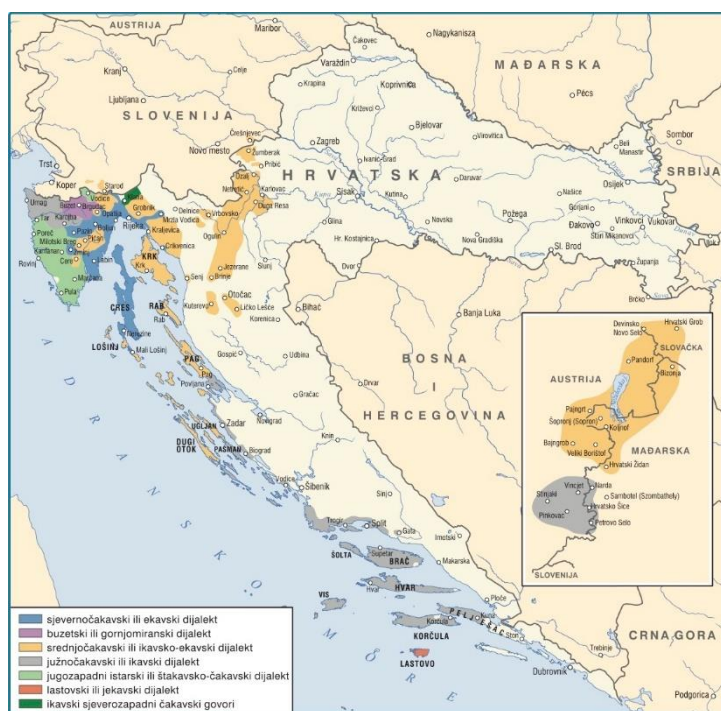
rasprostranjeno i izvan Republike Hrvatske u Austriji (Gradišće), zapadnoj Mađarskoj i u Slovačkoj.

Slika 2 Područje Primorsko-goranske županije

U Primorsko-goranskoj županiji³ (Slika 2), imamo sve ukupno 14 gradova te 22 općine. Nalazi se na zapadu Hrvatske, a ima sveukupno kopnene površine 3582 km². Primorsko-goranska županija obuhvaća područje od Mošćeničke Drage pa sve do Novog Vinodolskog uz obalu, 4 otoka Krk, Cres, Rab i Mali Lošinj, te područje od Matulja preko Klane, Čabra, Delnica do Vrbovskog, to jest obuhvaća područje grada Rijeke, Kvarnerske otoke, sjeveroistočni dio istarskog poluotoka, Hrvatsko primorje i Gorski kotar. Područje od Mošćeničke Drage do grada Rijeke s okolicom upotrebljava sjevernočakavski ili ekavski dijalekt. Grobnik, Crikvenica, Vrbovsko, Senj, Rab, Krk, te dio Malog Lošinja priča srednjočakavski ili ikavsko-ekavski dijalekt, dok se u Klani koristi ikavski sjeverozapadni čakavski dijalekt. Ostala ne navedena područja u svom govoru upotrebljavaju štokavsko narječje kao što je područje Novog Vinodolskog, Čabra, Delnica i pojedinih dijelova unutrašnjosti Primorsko-goranske županije.

³ Primorsko-goranska županija. Dostupno na: <https://www.pgz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/>

Slika 3 Dijalekti čakavskog narječja

U ostalim područjima Hrvatske (Slika 3), imamo buzetski ili gornjomiranski dijalekt, južnočakavski ili ikavski dijalekt, jugozapadno istarski ili štakavsko-čakavski dijalekt, ikavski sjeverozapadni čakavski govori, te lastovski ili jekavski dijalekt. Na području Austrije, Slovačke i Mađarske upotrebljavaju se srednjočakavski ili ikavsko-ekavski dijalekt i južnočakavski ili ikavski dijalekt.

Srednjočakavski dijalekt ili ikavsko-ekavski čakavski dijalekt je najrasprostranjeniji dijalekt. Ima puno obilježja i povezanosti s kajkavskim narječjem. Područje u kojem se govori između sjevernočakavskog dijalekta i južnočakavskog dijalekta u Hrvatskoj obuhvaća otoke: Krk, Rab, Pag, Lošinj, Dugi otok, Kornate i otok Ugljan, a na kopnu obuhvaća područje Senja, Vinodola, Ogulina, Brinja, Otočca i Duge Rese. U ovaj pojas pripada područje središnje Istre i područje od Muna do Obrova u Sloveniji. Pošto se naziva ikavsko-ekavski dijalekt prema takozvanom pravilu Jakubinski-Mayer ispred dentalnih suglasnika (t, d, s, z, l, r, n) ako iza njih slijede stražnji samoglasnici (a, o, u) ili ako su na kraju riječi, prelazi u e. Primjeri za to su *leto* i *koleno*. U svim drugim slučajevima, prelazi u i, a primjeri su *dica*, *rika*, *vrime*. To je pravilo glasovnih primjena u čakavskom narječju u 12. i 13. stoljeću, a pravilo je nazvano po

Lavu Jakubinskom i Karlu H. Mayeru. Zanimljivo je to da se na srednjočakavskom dijalektu ili ikavsko-ekavskom temelji standardni jezik gradišćanskih Hrvata.

Sjevernočakavski ili ekavskočakavski dijalekt obuhvaća područje istočne i srednje Istre, u Hrvatskom primorju do Bakra i na otocima Cresu i sjevernom dijelu Lošinja (Pliško, 2005). U ovom dijalektu jat je postao „e“, a samo ponegdje postaje „i“. Primjer za to je riječ *divōjka*.

Zanimljivost u ovom dijalektu je ta da je govor u gradu Rijeci u prošlosti pripadao sjevernočakavskom dijalektu, ali se pod utjecajem doseljavanja stanovništva iz radnih dijelova zemlje i utjecaja štokavskog narječja razvio gradski govor Rijeke.

Ikavski sjeverozapadni čakavski dijalekt je treći dijalekt koji se pojavljuje u Primorsko-goranskoj županiji i posebno je to da samo u Klani nailazimo na ovaj dijalekt. U ovom dijalektu jat je prešao u i u osnovama riječi i nastavcima, a primjeri za to su: *divojka*, *lipo misto*, *mriža* i *srića*.

3. GLAZBENA KULTURA

Glazbena kultura je nastavni predmet u kojem omogućavamo društveno-emocionalni razvoj svih učenika, darovite i učenike s teškoćama, potičemo razvoj glazbenih sposobnosti, razvijamo kritičko mišljenje, potičemo učenike na aktivno bavljenje glazbom i sudjelovanje u kulturnom životu zajednice, udruge, sastava, te trebamo osvijestiti vrijednosti regionalne, nacionalne i europske kulturne baštine u kontekstu svjetske kulture.

Glazbena kultura je obvezni predmet svih osam godina osnovnoškolskog obrazovanja. Nastava Glazbene kulture održava se jedan sat tjedno. Razredna nastava predmeta glazbene kulture obuhvaća prva tri razreda osnovne škole, a predmetna nastava glazbene kulture počinje u 4. razredu osnovne škole.

Cilj nastave Glazbene kulture (Rojko, 2012) je omogućiti razumijevanje glazbenih djela svjetske i nacionalne kulturne baštine. Usmjeren je prema podizanju glazbene i opće kulture i estetskog razvoja učenika. Zadaće su slušno i teorijski dopuniti poznavanje glazbala, pjevačkih glasova i sastava, upoznati temeljne glazbene oblike i vrste glazbenih djela, naučiti svrstati skladatelja u razdoblje i kojem stilskom pravcu pripada, razviti kod učenika želju za samostalnim stjecanje novih znanja o glazbenoj umjetnosti. Zadaće su usmjerene k tome da učenici razviju glazbenu kulturu i prošire opću kulturu.

U izornoj/dodatnoj/fakultativnoj nastavi Glazbene kulture djeci proširujemo glazbeno znanje, aktivno muziciramo (pjevanje, sviranje i ples), te potičemo na kreativno izražavanje i stvaralački rad.

Nastavni plan i program

Prema Nastavnom planu i programu za osnovne škole, nastavu glazbene kulture prožimaju dva temeljna načela, a to je psihološko i kulturno-estetsko načelo. Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006) ističe: „Psihološko načelo uzima u obzir činjenicu da učenici u pravilu vole glazbu i da se njome žele i aktivno baviti (pjevati, svirati). Koliko je to moguće, toj želji učenika treba izlaziti ususret, jer njihova dob, pa zatim i škola, nisu samo vrijeme i mjesto pripreme za život, nego su i život sam. S druge strane, kulturno-estetsko načelo polazi od toga da nastava glazbe mora učenika i pripremati za život, tj. osposobljavati ga da već za vrijeme, ali i nakon škole, bude kompetentan korisnik glazbene kulture.“

Cilj nastave glazbene kulture u osnovnoj školi je da učenike treba upoznati (metodički vođenim slušanjem) s različitim glazbenim djelima, poticati na samostalne aktivnosti, te se upoznati s

osnovnim elementima glazbenog jezika. Zadaća slušanja je razvoj glazbenog ukusa, upoznavanje glazbenih djela. Zadaća glazbenog opismenjivanja je stjecanje osnovnih znanja o notnom pismu, a kod zadaće obrade glazbenih vrsta i oblika je u prvom aktivno slušanje glazbe.

Kurikulum Glazbene kulture

Kurikulum je obrazovni proces koji se temelji na znanstveno zasnovanom cilju, zadatcima, sadržaju, planu i programu, organizaciji i tehnologiji provođenja te različitim oblicima evaluacije učinaka (Previšić, 2007, 20). Jukić (2010) navodi kako je sam pojam kurikuluma gotovo nemoguće jednoznačno odrediti, te da se kao takav ne može pronaći u rječnicima hrvatskog jezika (Anić, 2006; Šonje, 2000 prema Jukić, 2010), dok se u Rječniku stranih riječi (Klaić, 2004 prema Jukić, 2010) izdvaja česta sintagma *curriculum vitae* – kratki životopis, tijek života (Težak, 2004 prema Jukić, 2010), kao jedno od značenja višeznačne imenice curriculum. Od imenice curriculum izvedeno je više različitih glagola te je njeno izvorno značenje dvokotačne kočije koju usporedno vuku dva konja zamijenjeno u školski tečaj te u nastavni program, a i danas poprima nova značenja“ (Težak, 2004 prema Jukić, 2010, 55).

Glazba je dio svih kultura svijeta te je, uz ostale umjetnosti, ključna za kvalitetan, skladan i cjeloviti razvoj svakog pojedinca. U obrazovnom je sustavu Republike Hrvatske učenje glazbe prepoznato i priznato kao neizostavan čimbenik u oblikovanju specifično-glazbenih, ali i općih (generičkih) kompetencija učenika. Predmetima Glazbena kultura / Glazbena umjetnost ostvaruju se temeljne odgojno-obrazovne vrijednosti i opći ciljevi odgoja i obrazovanja. Stoga nastava glazbe potiče i unaprjeđuje učenikov estetski razvoj, potiče kreativnost učenika, razvija učenikove glazbene sposobnosti i interese, razvija učenikovu svijest o očuvanju povijesno-kulturne baštine i osposobljava ga za življenje u multikulturnom svijetu. (MZO, 2019)

Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura, prema MZO (2019), temelji se na četiri načela:

- a) *Psihološko načelo* – učenjem i poučavanjem glazbe ostvaruje se potreba učenika za kreativnim izrazom. Sudjelovanjem u glazbenim aktivnostima učenici emotivno reagiraju na glazbu i učvršćuju vlastiti odnos s glazbom.
- b) *Kulturno-estetsko načelo* – izravnim ili neizravnim susretom s glazbenim ostvarenjima učenici razvijaju glazbeni ukus, stječu kriterije za vrednovanje glazbe i sposobnost izražavanja vlastitih stavova o glazbi.
- c) *Načelo sinkroničnosti* – u središtu interesa je glazba koja se promatra sa svih aspekata, a ne isključivo povijesnog.

- d) *Načelo interkulturalnosti* – upoznavanjem glazbe vlastite kulture i glazbi svijeta učenici razvijaju svijest o različitim, ali jednako vrijednim pojedincima, narodima, kulturama, religijama i običajima.

Osim toga, definirane su tri domene u Glazbenoj kulturi po kojima se uči i podučava

Glazbena kultura:

- a) Domena A- Slušanje i upoznavanje glazbe,
- b) Domena B- Izražavanje glazbom i uz glazbu, te
- c) Domena C- Glazba u kontekstu.

U domeni A učenici upoznaju glazbu putem video i audio zapisa, te aktivnim slušanjem upoznaju glazbu raznih stilova, vrsta, žanrova i pravaca. Najvažnije je da kroz ovu domenu nauče razumjeti, doživjeti i upoznati glazbu.

Kroz domenu B učenici pjevaju, sviraju, izvode razne pokrete uz glazbu, igraju glazbene igre, te ovakav oblik otvorene nastave pomaže pri kvalitetnijem provođenju neke aktivnosti ovisno o razredu, okruženju i zainteresiranosti učenika.

U trećoj domeni C imamo spoj domene A i B, te se na temelju toga učenici otkrivaju vrijednosti kulturne baštine, regionalne, nacionalne i globalne glazbe, te povezuje glazbu s ostalim umjetnostima.

4. UDŽBENICI U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Wang (2010) navodi kako udžbenici neizostavni dio nastave, održavaju vrijednosti, kulturu i obrazovne razine. Udžbenici su didaktičko-metodičko sredstvo, potrebni su učenicima da razumiju i cijene glazbu, njeguju sposobnost učenika za korištenje osnovnih instrumenata, potiču kreativnost i improvizaciju, te upoznaju kulturu, umjetničko nasljeđe svoje zemlje, područja iz kojeg dolaze, te da dalje istražuju kulture i njihove značajke, kako ne bi zanemarili vlastitu kulturu i baštinu.

Pregledom dostupnog istraživanja autorice Bučko (2019), koja je opisala i sastavila pregled pjesama koje dotiču različitost u jeziku i govoru, iz udžbenika *Svijet glazbe 4 – 8* i *Allegro 4 – 8 u glazbenom svijetu*, uočava se raznovrsnost umjetničke i tradicijske pjesme. *Svijet glazbe* je udžbenik glazbene kulture od četvrtog do osmog razreda osnovne škole (Gašpari, Lazarević, Raguž i Štefanec, 2014), a nakladnik udžbenika je *Alfa*. *Allegro u glazbenom svijetu* je udžbenik glazbene kulture također od četvrtog do osmog razreda (Dvořak, Jeličić Špoljar i Kirchmayer Bilić, 2014), izdavač je bila *Školska knjiga*.

Prema navedenim udžbenicima, za potrebe ovog rada, izdvojene i prepoznate su pjesme: *Falile se Kaštelanke* i *Ferdinande moj* iz Dalmacije, *Nina, nena* iz Primorja, te *Dojti ću ti* iz Medulina, a nalaze se u udžbeniku *Svijet glazbe 4*. U udžbeniku *Svijet glazbe 5* nailazimo na dvije pjesme iz Dalmacije, a to su *Dijelila se lađa* i *Marjane, Marjane*, te jednu iz Istre *Katarina, zlata kći*. Prema popisu pjesama iz udžbenika *Svijet glazbe 6* susrećemo ponovno dvije pjesme iz Dalmacije, a to su *U našeg Marina* i *Ej, Smiljaniću*, te *Smokvica se zeleni* iz Istre. Nadalje, u 7. razredu u udžbeniku *Svijet glazbe 7*, imamo pjesmu *Župčice bijela* iz Dubrovnika, te *Ako spavaš vilo moja* iz Dalmacije. U osmom razredu susrećemo pjesme *Bilo vavek veselo* iz Srednje Istre, *Sinoć kad sam ti proša* iz Dalmacije, *Za ribara* Biograd na moru, a nalaze se u udžbeniku *Svijet glazbe 8*.

Što se tiče udžbenika *Allegro u glazbenom svijetu*, tamo možemo susresti slične pjesme ili čak potpuno nove. U četvrtom razredu u udžbeniku *Allegro u glazbenom svijetu 4* pronalazimo istu pjesmu kao i u udžbeniku *Svijet glazbe 4*, a to je *Nina nena* iz Hrvatskog primorja, te *Falile se Kaštelanke* iz Dalmacije. Prema popisu pjesama iz udžbenika *Allegro u glazbenom svijetu 5* imamo pjesme *Sve ptičice iz gore*, *Projden kroz pasike*, *Čija je ono divojka* i *Cviće moje, i ja bi te brala* porijeklom iz Dalmacije, *Kostreno, Kostreno* iz Hrvatskog primorja, te *Popuhnul je tihi vetar*, *Smokvica se zeleni* i *Sette passi* iz Istre i Hrvatskog primorja. U šestom razredu nalazimo pjesme *Klakar*, *Ovog vrimena*, *Projden kroz pasike*, *Čija je ono divojka*, *Cviće moje*,

i ja bi te brala iz Dalmacije, te isto kao i u petom razredu *Popuhnul je tihi vetar*, *Smokvica se zeleni* i *Sette passi* iz Istre i Hrvatskog primorja. U sedmom razredu ponovno vidimo iste pjesme kao što su *Projden kroz pasike*, *Čija je ono divojka*, *Cviće moje*, *i ja bi te brala* porijeklom iz Dalmacije, te *Popuhnul je tihi vetar*, *Smokvica se zeleni* i *Sette passi* iz Istre i Hrvatskog primorja. Prema popisu pjesama u udžbeniku *Allegro u glazbenom svijetu 8* nema zabilježene niti jedne pjesme iz Istre i Hrvatskog primorja ili Dalmacije.

Prema ovom popisu samo je nekoliko pjesama iz Hrvatskog primorja, a to su: *Nina, nena*, *Kostreno, Kostreno*, *Popuhnul je tihi vetar*, *Smokvica se zeleni* i *Sette passi*.

5. METODOLOGIJA

Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je bio preispitati stavove i mišljenja profesora predmetne nastave Glazbene kulture iz Primorsko-goranske županije, koji rade s djecom iz cijele Hrvatske koliko se zapravo susreću s čakavskim narječjem i pjesmama na tom narječju.

Uzorak istraživanja

Uzorak istraživanja su profesori iz osnovnih škola iz Primorsko-goranske županije. U istraživanju je sudjelovao 31 profesor glazbene kulture.

Instrument i postupak istraživanja

Za potrebe istraživanja korišten je *Google obrazac*. Anketa se sastojala od dva dijela. Prvi dio sastavljen je od pitanja o dobi profesora, spolu, dodatnom educiranju i znanju čakavskog narječja, sviraju li neki tradicijski instrument, ako da koji je to, a drugi dio upitnika je bio sastavljen od 16 tvrdnji s kojima su se ispitivali stavovi učitelja o poznavanju i korištenju čakavskog narječja, njegovim vrijednostima za učenike, tradiciji i kulturi različitih narječja. U drugom dijelu istraživanja profesori su procjenjivali svoje stavove na skali procjene Likertovoga tipa:

1. Uopće se ne slažem
2. Uglavnom se ne slažem
3. Ne mogu se odlučiti
4. Uglavnom se slažem
5. U potpunosti se slažem

Istraživanje je provedeno online preko Google forms poveznice. Bilo je anonimno, a svim zainteresiranim sudionicima koji su primili poveznicu je bilo objašnjeno koji je cilj istraživanja i radi čega se provodi anketiranje.

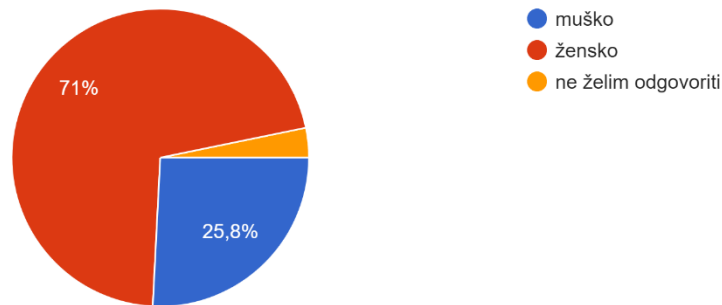
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Prva podskala sastojala se od 10 pitanja koja su se odnosila na:

1. Naziv obrazovne ustanove
2. Grad
3. Spol
4. Dob
5. Pohađao/la sam školu gdje smo svi pričali čakavskim narječjem
6. Dodatno sam se educirao/la o tradiciji i kulturi Hrvatskog primorja
7. Član/-ica sam nekog zbora, KUD-a, sastava
8. Sviram neki tradicijski instrument
9. Pjevam pjesme na čakavkom narječju
10. Ako je odgovor da, koji tradicijski instrument svirate

Od sveukupnog broja ispitanika 71% je bilo ženskog spola, a 25,8% muškog spola. (Grafikon 1).

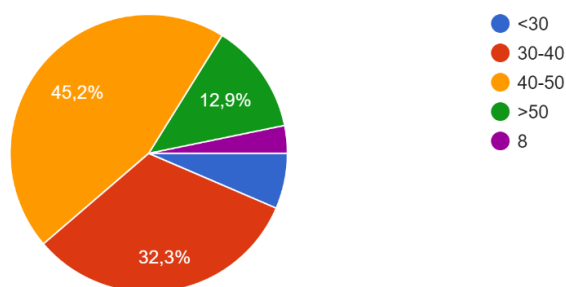
Spol
31 odgovor

Grafikon 1. Spol

Grafikon 2. nam pokazuje da je većina ispitanika u dobi između 40 i 50 godina, a to je 45,2% ispitanika. U postotku od 32,3% čine ispitanici između 30 i 40 godina, a 12,9% čine ispitanici s više od 50 godina. Preostali postotak čine ispitanici koji imaju manje od 30 godina.

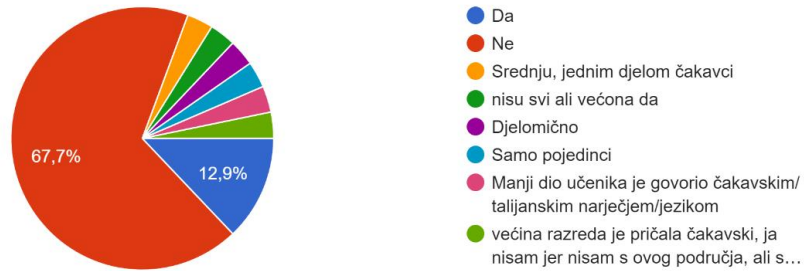
Dob
31 odgovor

Grafikon 2. Dob

Na pitanje jesu li pohađali školu gdje su svi pričali čakavskim narječjem 67,7% ispitanika nije pohađalo takvu školu. 12,9% ispitanika je pohađalo školu u kojoj se pričalo čakavskim narječjem, a ostali ispitanici su pohađali škole u kojima se djelomično pričalo čakavskim narječjem ili su pričali samo pojedinci, a bilo je i onih koji su išli u škole u kojima se pričalo čakavskim narječjem, ali oni nisu pošto nisu s tog područja (Grafikon 3.).

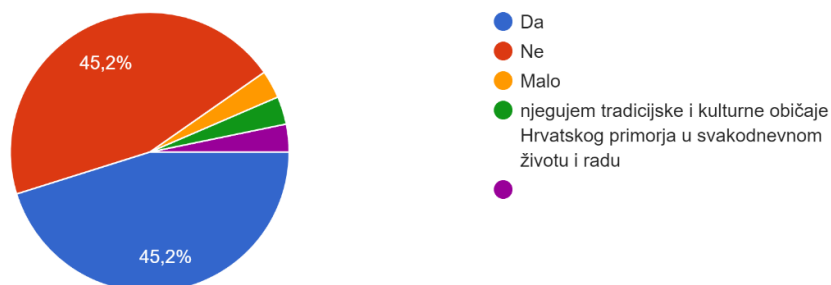
Pohađao/la sam školu gdje smo svi pričali čakavskim narječjem
31 odgovor

Grafikon 3. Pohađao/la sam školu gdje smo svi pričali čakavskim narječjem

U Grafikonu 4. možemo vidjeti identičan postotak ispitanika koji su se dodatno educirali o tradiciji i kulturi Hrvatskog primorja, a isto tako i one ispitanike koji se nisu dodatno educirali. U oba slučaja radi se o postotku od 45,2%. preostali postotak čine ispitanici koji su se educirali malo, te oni koji njeguju tradicijske i kulturne običaje Hrvatskog primorja u svakodnevnom životu i radu.

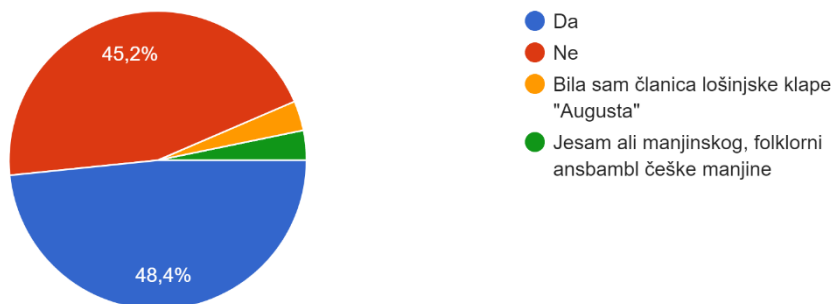
Dodatno sam se educirao/la o tradiciji i kulturi Hrvatskog primorja
31 odgovor

Grafikon 4. Dodatno sam se educirao/da o tradiciji i kulturi Hrvatskog primorja

48,4% ispitanika je član ili članica nekog KUD-a ili sastava. 45,2% ispitanika nisu članovi niti jednog sastava dok preostali postotak čine ispitanici koji su nekada bili članovi nekog sastava, udruge, klape ili su u udruzi neke manjine (Grafikon 5.).

Član/-ica sam nekog zbora, KUD-a, sastava
31 odgovor

Grafikon 5. Član/-ica sam nekog zbora, KUD-a, sastava

Za navedenu tvrdnju sviraju li neki tradicijski instrument 80,6% ispitanika ne svira niti jedan tradicijski instrument, 16,1% svira, a ostali ispitanici sviraju instrumente koji nisu tradicijski, ali se koriste u tradicijske svrhe (Grafikon 6.).

Sviram neki tradicijski instrument
31 odgovor

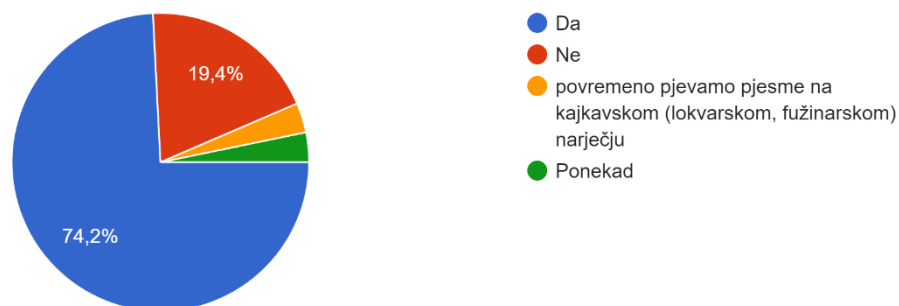

Grafikon 6. Sviram neki tradicijski instrument

Za razliku od tradicijskih instrumenata čak 74,2% ispitanika pjeva pjesme na čakavskom narječju, 19,4% ne pjeva, a ostali ispitanici pjevaju ponekad ili povremeno na kajkavskom (lokvarskom, fužinarskom) narječju (Grafikon 7.).

Pjevam pjesme na čakavskom narječju

31 odgovor

Grafikon 7. Pjevam pjesme na čakavskom narječju

Ispitanici koji sviraju tradicijske instrumente su u sljedećoj tvrdnji naveli koje instrumente sviraju. To su: harmonika, tambure, dvojnice, šurle, bas i sopile (Grafikon 8.).

Ako je odgovor da, koji tradicijski instrument svirate?

7 odgovora

Harmoniku
/
Tambure
harmonika
Dvojnice šurle bajs
Sopile

Grafikon 8. Ako je odgovor da, koji tradicijski instrument svirate?

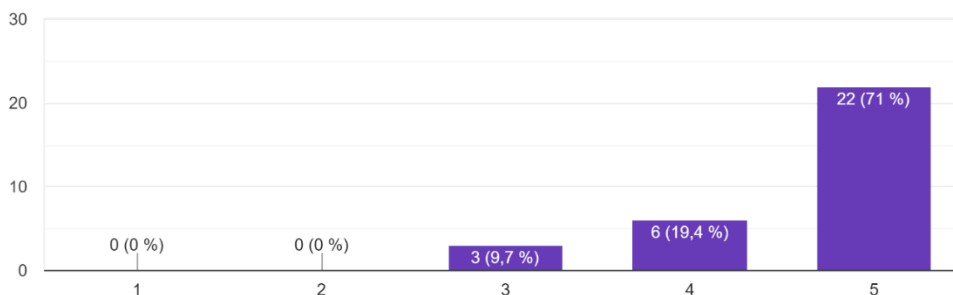
Druga pod skala sastojala se od 16 tvrdnji:

- 1- Čakavsko narječje u nastavi glazbene kulture potiče kod učenika razvoj pozitivnih stavova prema očuvanju tradicije i kulture
- 2- Učitelji glazbene kulture bi trebali poznavati osnove narječja hrvatskog jezika kako bi pomogli učenicima u razumijevanju pjesama
- 3- Učitelji glazbene kulture su upoznati sa čakavskim narječjem i pjesmama koje se obrađuju na nastavi
- 4- Učenici na nastavi glazbene kulture rado uče pjesme na čakavskom narječju
- 5- Čakavsko narječje kao kulturna vrijednost zavičaja neophodno je u glazbenom obrazovanju učenika
- 6- Svaki učitelje glazbene kulture zna barem 5 pjesama na čakavskom narječju koje se obrađuju kroz 5 godina na nastavi glazbene kulture
- 7- Učitelji glazbene kulture na izornoj nastavi trebaju učenike upoznavati s pjesmama na čakavskom narječju
- 8- Učenici slušaju glazbu na čakavskom narječju kod kuće
- 9- Kroz izvannastavne aktivnosti u našoj školi upoznajemo učenike s zavičajem kroz običaje, folklor, instrumente
- 10- Čakavsko narječje kod djece budi osjećaj pripadnosti vlastitoj kulturi i tradiciji
- 11- Učenje pjesama na čakavskom narječju razvija pozitivno razredno okruženje
- 12- Pjesme na čakavskom narječju koje se nalaze u udžbenicima su primjerene i zanimljive učenicima
- 13- Učenici se u nastavi glazbene kulture često susreću s tradicijskom glazbom Hrvatskog primorja
- 14- Učenici lakše pamte pjesme na čakavskom narječju nego na kajkavskom narječju
- 15- Pjesme na čakavskom narječju potiču učenike na slušanje i interpretaciju na zavičajnom jeziku i govoru
- 16- Autentičnim napjevima na čakavskom narječju učenici se uče čuvanju kulturne baštine

Na tvrdnju *Čakavsko narječje u nastavi glazbene kulture potiče kod učenika razvoj pozitivnih stavova prema očuvanju tradicije i kulture* 22 ispitanika (71%) su rekla da se u potpunosti slažu, 6 ispitanika (19,4%) se uglavnom slaže, a 3 ispitanika (9,7%) se ne mogu odlučiti (Grafikon 9.).

Čakavsko narječje u nastavi glazbene kulture potiče kod učenika razvoj pozitivnih stavova prema očuvanju tradicije i kulture

31 odgovor

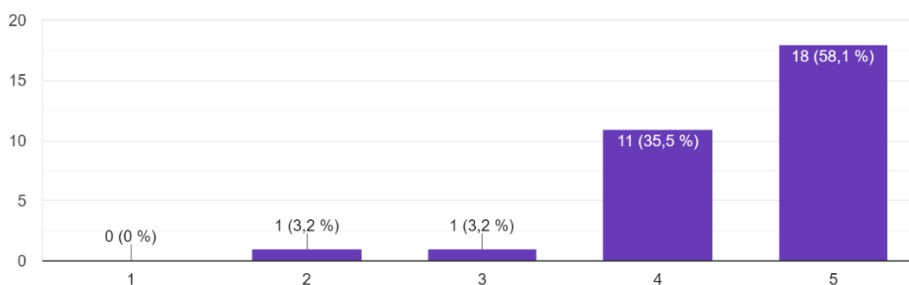

Grafikon 9. Čakavsko narječje u nastavi glazbene kulture potiče kod učenika razvoj pozitivnih stavova prema očuvanju tradicije i kulture

U sljedećoj tvrdnji *Učitelji glazbene kulture bi trebali poznavati osnove narječja hrvatskog jezika kako bi pomogli učenicima u razumijevanju pjesama* 18 ispitanika (58,1%) se u potpunosti slaže, 11 ispitanika (35,5%) se uglavnom slaže, 1 ispitanik (3,2%) se ne može odlučiti, a isto tako se 1 ispitanik (3,2%) uglavnom ne slaže (Grafikon 10.).

Učitelji glazbene kulture bi trebali poznavati osnove narječja hrvatskog jezika kako bi pomogli učenicima u razumijevanju pjesama

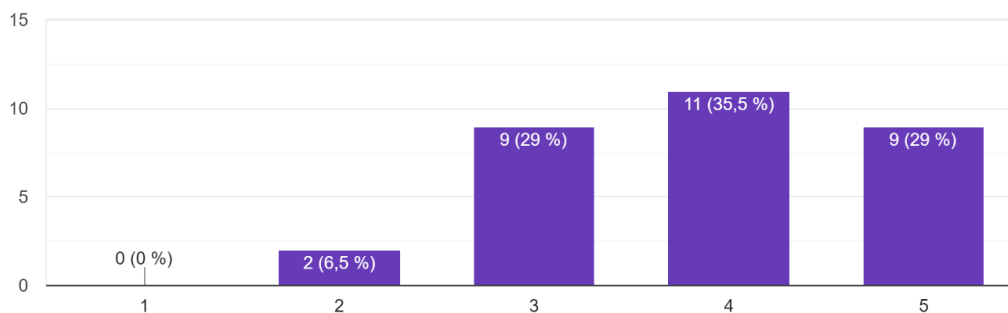
31 odgovor

Grafikon 10. Učitelji glazbene kulture bi trebali poznavati osnove narječja hrvatskog jezika kako bi pomogli učenicima u razumijevanju pjesama

U trećoj tvrdnji *Učitelji glazbene kulture su upoznati sa čakavskim narječjem i pjesmama koje se obrađuju na nastavi* 2 ispitanika (6,5%) se uglavnom ne slaže, 9 ispitanika (29%) se ne može odlučiti, 9 ispitanika (29%) se u potpunosti slaže, a 11 ispitanika (35,5%) se uglavnom slaže (Grafikon 11.).

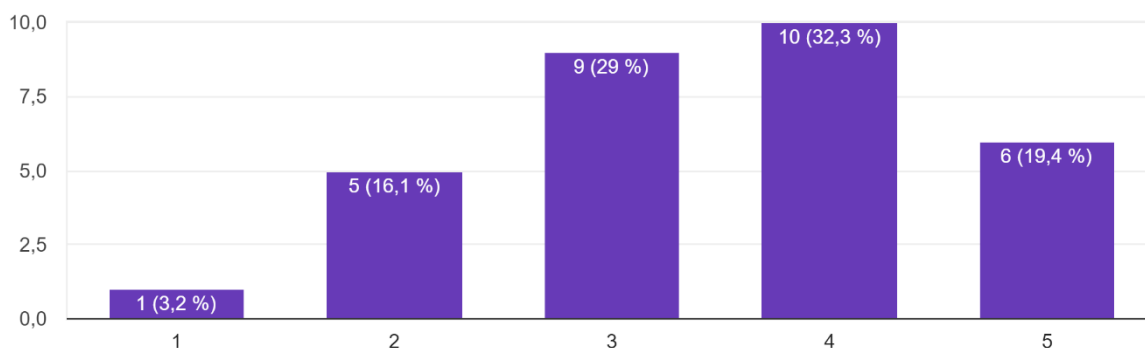
Učitelji glazbene kulture su upoznati sa čakavskim narječjem i pjesmama koje se obrađuju na nastavi
31 odgovor

Grafikon 11. Učitelji glazbene kulture su upoznati sa čakavskim narječjem i pjesmama koje se obrađuju na nastavi

Učenici na nastavi glazbene kulture rado uče pjesme na čakavskom narječju 6 ispitanika (19,4%) se u potpunosti slaže, 10 ispitanika (32,3%) se uglavnom slaže, 9 ispitanika (29%) se ne može odlučiti, 5 ispitanika (16,1%) se uglavnom ne slaže, a 1 ispitanik (3,2%) uopće se ne slaže (Grafikon 12.).

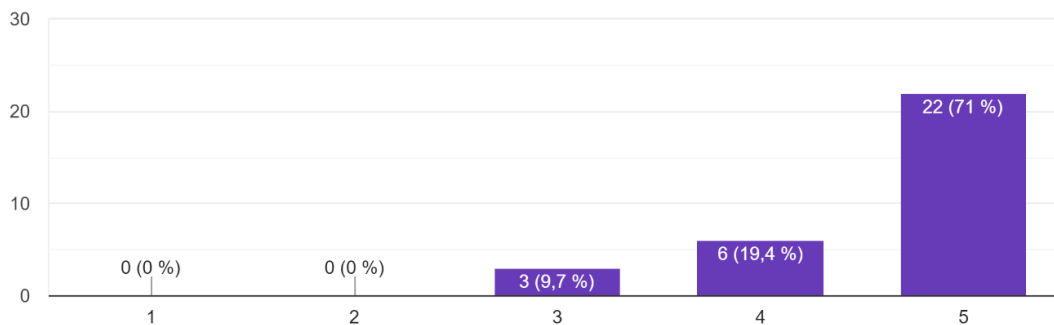
Učenici na nastavi glazbene kulture rado uče pjesme na čakavskom narječju
31 odgovor

Grafikon 12. Učenici na nastavi glazbene kulture rado uče pjesme na čakavskom narječju

Čakavsko narječje kao kulturna vrijednost zavičaja neophodno je u glazbenom obrazovanju učenika 22 ispitanika (71%) se u potpunosti slaže, 6 ispitanika (19,4%) se uglavnom slaže, a 3 ispitanika (9,7%) se ne može odlučiti (Grafikon 13.).

Čakavsko narječje kao kulturna vrijednost zavičaja neophodno je u glazbenom obrazovanju učenika
31 odgovor

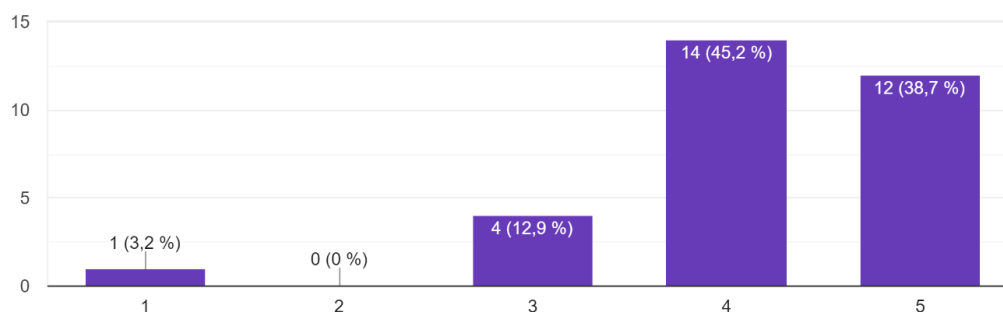

Grafikon 13. Čakavsko narječje kao kulturna vrijednost zavičaja neophodno je u glazbenom obrazovanju učenika

Svaki učitelje glazbene kulture zna barem 5 pjesama na čakavskom narječju koje se obrađuju kroz 5 godina na nastavi glazbene kulture 1 ispitanik (3,2%) se uopće ne slaže s tvrdnjom, 4 ispitanika (12,9%) se ne može odlučiti, 14 ispitanika (45,2%) se uglavnom slaže s tvrdnjom, a 12 ispitanika (38,7%) se u potpunosti slaže (Grafikon 14.).

Svaki učitelj glazbene kulture zna barem 5 pjesama na čakavskom narječju koje se obrađuju kroz 5 godina na nastavi glazbene kulture

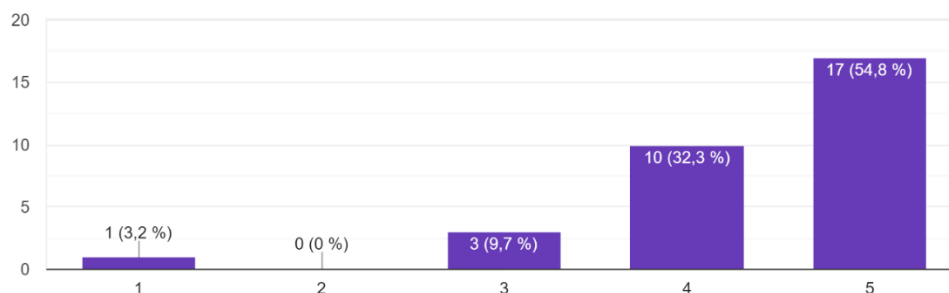
31 odgovor

Grafikon 14. Svaki učitelje glazbene kulture zna barem 5 pjesama na čakavskom narječju koje se obrađuju kroz 5 godina na nastavi glazbene kulture

Učitelji glazbene kulture na izornoj nastavi trebaju učenike upoznavati s pjesmama na čakavskom narječju 1 ispitanik (3,2%) se uopće ne slaže, 3 ispitanika (9,7%) se ne može odlučiti, 10 ispitanika (32,3%) se uglavnom slaže, a 17 ispitanika (54,8%) se u potpunosti slaže s ovom tvrdnjom (Grafikon 15.).

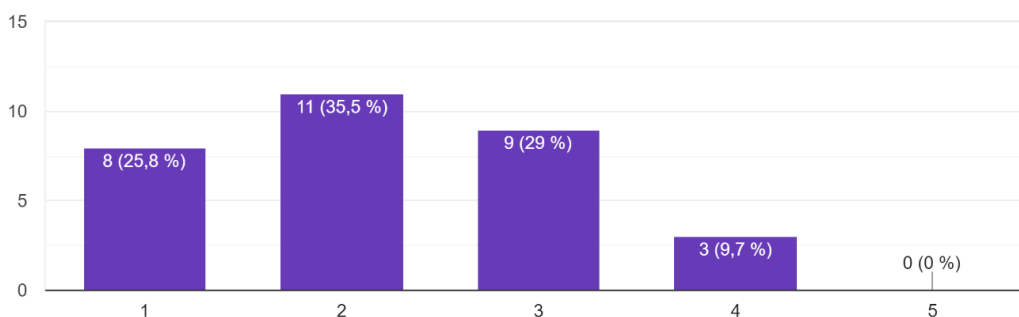
Učitelji glazbene kulture na izornoj nastavi trebaju učenike upoznavati s pjesmama na čakavskom narječju
31 odgovor

Grafikon 15. *Učitelji glazbene kulture na izornoj nastavi trebaju učenike upoznavati s pjesmama na čakavskom narječju*

U ovoj tvrdnji *Učenici slušaju glazbu na čakavskom narječju kod kuće* možemo primijetiti da učenici ne slušaju glazbu na čakavskom narječju kod kuće. 3 ispitanika (9,7%) tvrdi kako se uglavnom slaže s ovom tvrdnjom, 9 ispitanika (29%) se ne može odlučiti, 11 ispitanika (35,5%) se uglavnom slaže, a 8 ispitanika (25,8%) se uopće ne slaže s ovom tvrdnjom (Grafikon 16.).

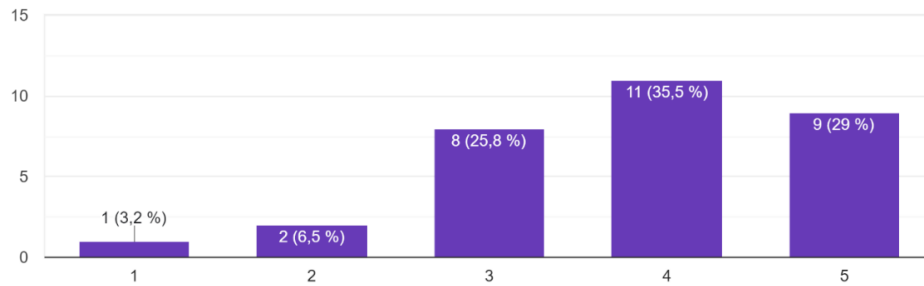
Učenici slušaju glazbu na čakavskom narječju kod kuće
31 odgovor

Grafikon 16. *Učenici slušaju glazbu na čakavskom narječju kod kuće* možemo primijetiti da učenici ne slušaju glazbu na čakavskom narječju kod kuće

Kroz izvannastavne aktivnosti u našoj školi upoznajemo učenike s zavičajem kroz običaje, folklor, instrumente 1 ispitanik (3,2%) se u potpunosti ne slaže, 2 ispitanika (6,5%) se uglavnom se ne slaže, 8 ispitanika (25,8%) se ne može odlučiti, 11 ispitanika (35,5%) se uglavnom slaže, a 9 ispitanika (29%) se u potpunosti slaže (Grafikon 17.).

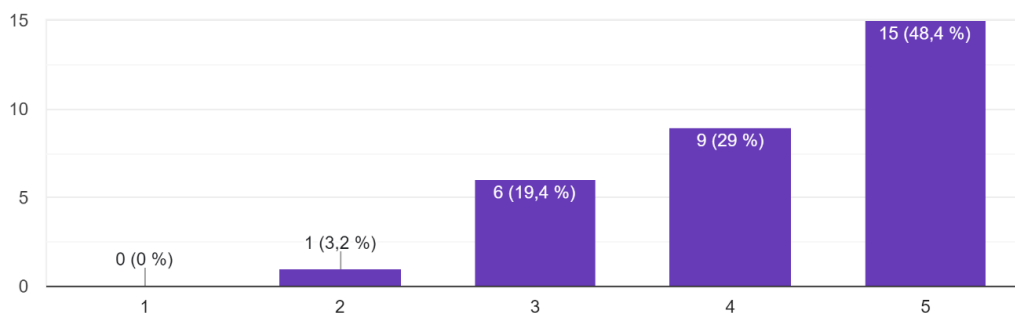
Kroz izvannastavne aktivnosti u našoj školi upoznajemo učenike sa zavičajem kroz običaje, folklor, instrumente
31 odgovor

Grafikon 17. Kroz izvannastavne aktivnosti u našoj školi upoznajemo učenike s zavičajem kroz običaje, folklor, instrumente

Čakavsko narječje kod djece budi osjećaj pripadnosti vlastitoj kulturi i tradiciji 15 ispitanika (48,4%) se u potpunosti slaže s ovom tvrdnjom, 9 ispitanika (29%) se uglavnom slaže, 6 ispitanika (19,4%) se ne može odlučiti, dok se 1 ispitanik (3,2%) uglavnom se slaže s tvrdnjom (Grafikon 18.).

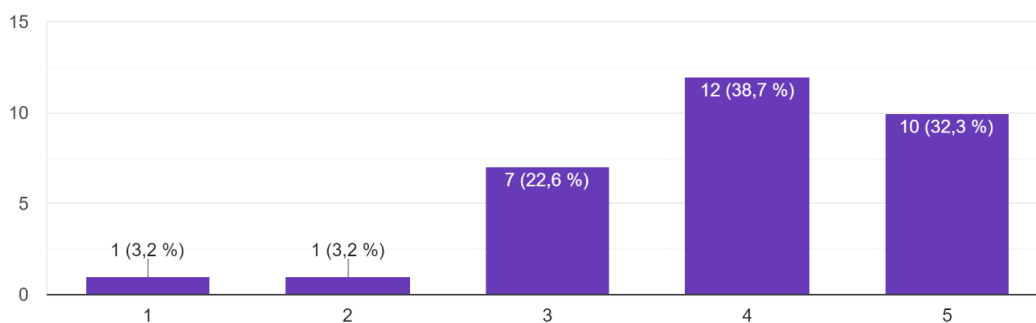
Čakavsko narječje kod djece budi osjećaj pripadnosti vlastitoj kulturi i tradiciji
31 odgovor

Grafikon 18. Čakavsko narječje kod djece budi osjećaj pripadnosti vlastitoj kulturi i tradiciji

Učenje pjesama na čakavskom narječju razvija pozitivno razredno okruženje 1 ispitanik (3,2%) se u potpunosti ne slaže, 1 ispitanik (3,2%) se uglavnom ne slaže, 7 ispitanika (22,6%) se ne može odlučiti, 12 ispitanika (38,7%) se uglavnom slaže, a 10 ispitanika (32,3%) se u potpunosti slaže (Grafikon 19.).

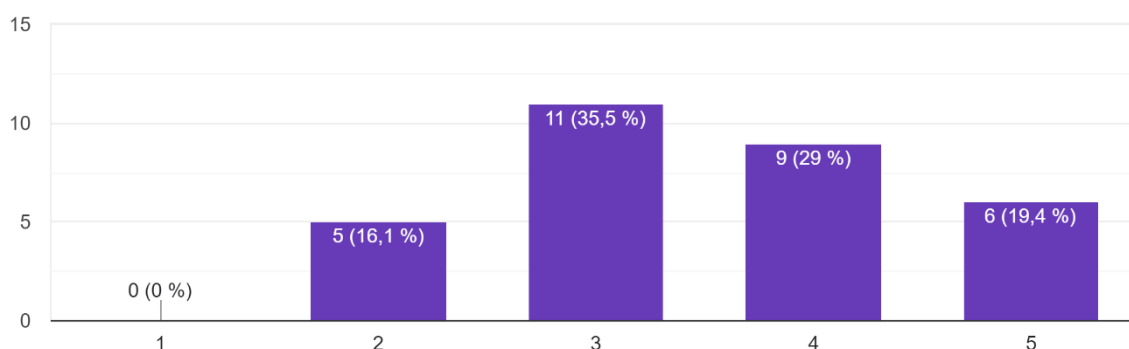
Učenje pjesama na čakavskom narječju razvija pozitivno razredno okruženje
31 odgovor

Grafikon 19. Učenje pjesama na čakavskom narječju razvija pozitivno razredno okruženje

Pjesme na čakavskom narječju koje se nalaze u udžbenicima su primjerene i zanimljive učenicima 5 ispitanika (16,1%) se uglavnom ne slaže, 11 ispitanika (35,5%) se ne može odlučiti, 9 ispitanika (29%) se uglavnom slaže, a 6 ispitanika (19,4%) se u potpunosti slaže (Grafikon 20.).

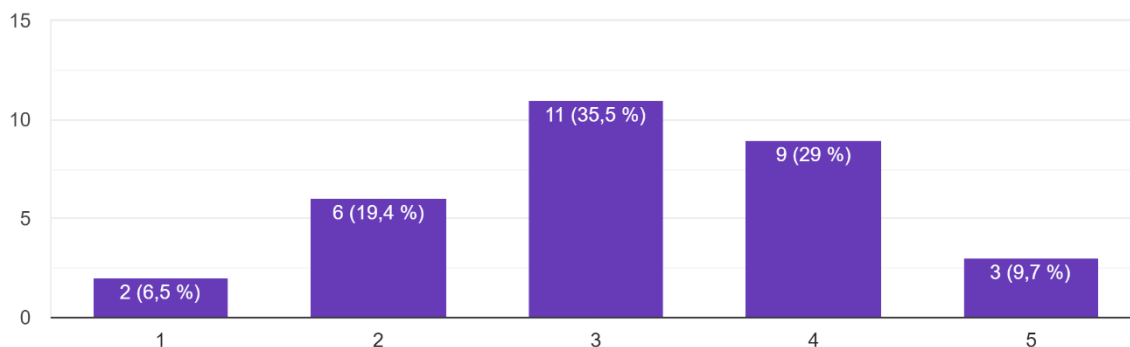
Pjesme na čakavskom narječju koje se nalaze u udžbenicima su primjerene i zanimljive učenicima
31 odgovor

Grafikon 20. Pjesme na čakavskom narječju koje se nalaze u udžbenicima su primjerene i zanimljive učenicima

Učenici se u nastavi glazbene kulture često susreću s tradicijskom glazbom Hrvatskog primorja 2 ispitanika (6,5%) se u potpunosti ne slaže, 6 ispitanika (19,4%) se uglavnom ne slaže, 11 ispitanika (35,5%) se ne može odlučiti, 9 ispitanika (29%) se uglavnom slaže i 3 ispitanika (9,7%) se u potpunosti slaže s tvrdnjom (Grafikon 21.).

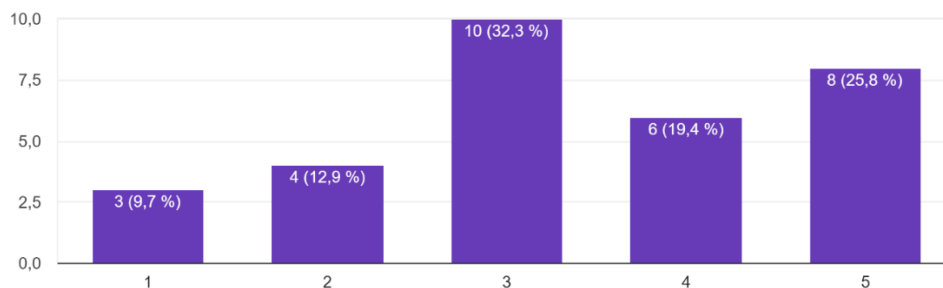
Učenici se u nastavi glazbene kulture često susreću s tradicijskom glazbom Hrvatskog primorja
31 odgovor

Grafikon 21. *Učenici se u nastavi glazbene kulture često susreću s tradicijskom glazbom Hrvatskog primorja*

Učenici lakše pamte pjesme na čakavskom narječju nego na kajkavskom narječju 3 ispitanika (9,7%) se u potpunosti ne slaže, 4 ispitanika (12,9%) se uglavnom ne slaže, 10 ispitanika (32,3%) se ne može odlučiti, 6 ispitanika (19,4%) se uglavnom slaže, a 8 ispitanika (25,8%) se u potpunosti slaže (Grafikon 22.).

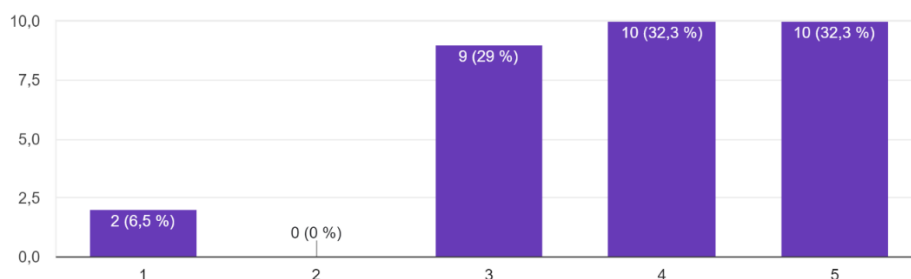
Učenici lakše pamte pjesme na čakavskom narječju nego na kajkavskom narječju
31 odgovor

Grafikon 22. *Učenici lakše pamte pjesme na čakavskom narječju nego na kajkavskom narječju*

U ovoj tvrdnji *Pjesme na čakavskom narječju potiču učenike na slušanje i interpretaciju na zavičajnom jeziku i govoru* možemo vidjeti da se ispitanici ponajviše slažu u potpunosti ili se uglavnom slažu, a to je u oba slučaja po 10 ispitanika što čini 32,2% za one koji se u potpunosti slažu i 32,2% za ispitanike koji se uglavnom slažu s ovom tvrdnjom. Preostali postotak čine ispitanici koji se ne mogu odlučiti 29% (9 ispitanika) i 6,5% (2 ispitanika) koja se u potpunosti ne slažu s tvrdnjom (Grafikon 23.).

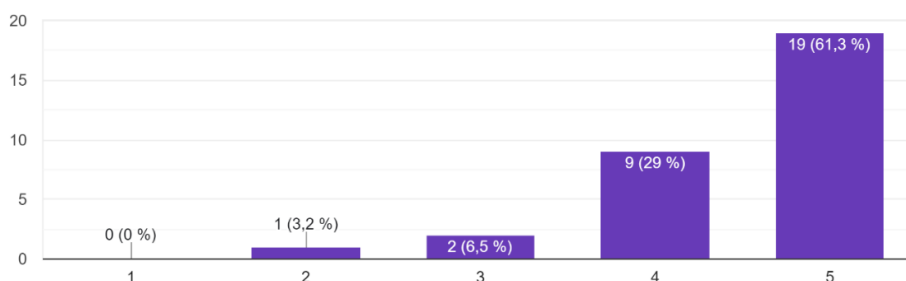
Pjesme na čakavskom narječju potiču učenike na slušanje i interpretaciju na zavičajnom jeziku i govoru
31 odgovor

Grafikon 23. *Pjesme na čakavskom narječju potiču učenike na slušanje i interpretaciju na zavičajnom jeziku i govoru*

U posljednjoj tvrdnji *Autentičnim napjevima na čakavskom narječju učenici se uče čuvanju kulturne baštine* 19 ispitanika (61,3%) se u potpunosti slaže, 9 ispitanika (29%) se uglavnom slaže, 2 ispitanika (6,5%) se ne može odlučiti, a samo 1 ispitanik (3,2%) se uglavnom ne slaže (Grafikon 24.).

Autentičnim napjevima na čakavskom narječju učenici se uče čuvanju kulturne baštine
31 odgovor

Grafikon 24. *Autentičnim napjevima na čakavskom narječju učenici se uče čuvanju kulturne baštine*

7. ZAKLJUČAK

Ovaj rad je posvećen glavnim značajkama čakavskog narječja u odgojno-obrazovnom procesu. U uvodnom dijelu rada istaknute su važnosti, glavne značajke čakavskog narječja i njegove posebnosti. Osim čakavskog narječja bilo je bitno spomenuti i obratiti pozornost na sam predmet *Glazbena kultura*, te *Kurikulum* nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije u Republici Hrvatskoj, te *Nastavni plan i program glazbene kulture*. Kroz pjesme uvrštene u dva kompleta udžbenika od 4-8 razreda za osnovne škole, uočili smo da su pjesme na čakavskom narječju slabo zastupljene, a to nam pokazuje i ovo provedeno istraživanje među profesorima glazbene kulture u Primorsko-goranskoj županiji. Istraživanju se odazvalo 31 profesor glazbene kulture, većinom (71%) ženskog spola. Najzastupljenija dob je između 30 i 50 godina, većina njih nije pohađala školu u kojoj se pričalo čakavskim narječjem, te su se pojedini profesori dodatno educirali o tradiciji i kulturi Hrvatskog primorja. Veliki broj profesora glazbene kulture ne svira niti jedan tradicijski instrument, jedan dio su članovi zbora ili KUD-a, te velika većina se izjasnila da pjeva pjesme na čakavskom narječju. Istraživanje je potvrdilo da je čakavsko narječje kao kulturna vrijednost zavičaja Primorsko-goranske županije, neophodno u glazbenom obrazovanju učenika; u nastavi glazbene kulture potiče kod učenika razvoj pozitivnih stavova prema očuvanju tradicije i kulture te budi osjećaj pripadnosti; učenici na nastavi glazbene kulture rado uče pjesme na čakavskom narječju jer potiču učenike na slušanje i interpretaciju na zavičajnom jeziku i govoru, dok autentičnim napjevima na čakavskom narječju učenici se uče čuvanju kulturne baštine. Osim toga, učitelji glazbene kulture bi trebali poznavati osnove različitih narječja hrvatskog jezika, kako bi pomogli učenicima u razumijevanju pjesama, posebno na čakavskom narječju koje se obrađuju na nastavi te pronalaziti zanimljivije i primjerenije uzrastu pjesme i sadržaje na čakavskom narječju kako bi učenicima približili tradicijsku glazbu i potaknuli učenike na slušanje i interpretiranje pjesama na zavičajnom jeziku i govoru. Profesori glazbene kulture su potvrdili da iako učenici pjesme na čakavskom narječju rijetko slušaju kod kuće, pozitivno je u školskom okruženju i kroz izvannastavne aktivnosti upoznati ih sa zavičajem kroz običaje, folklor, instrumente i čakavsko narječje, kako bi učili o očuvanju svoje kulturne baštine.

Kroz ovaj rad je potvrđena činjenica da je čakavsko narječje slabo zastupljeno u udžbenicima glazbene kulture, a samo poneki profesori znaju nešto o čakavskom narječju. Osim toga, uporaba čakavskog narječja ovisi o samim profesorima i njihovom poznavanju narječja. Da bi učenicima bile zanimljive pjesme na čakavskom narječju, trebalo bi uvrstiti u nastavni program

pjesme koje se njima sviđaju, koje su zanimljive i koje potiču učenike na sudjelovanje u radu i zainteresiranosti za čakavsko narječje. Učenicima koji dolaze iz takvih područja se budi osjećaj pripadnosti vlastitoj kulturi i tradiciji, a isto tako bi sami profesori glazbene kulture trebali poznavati takve pjesme i poticati učenike na usvajanje i izvođenje. Osim poznavanja pjesama, potrebno je poznavati osnove hrvatskih narječja pa tako i čakavskog narječja, kako bi učenicima pomogli u razumijevanju pjesama.

Ovu temu i ovaj rad sam izabrala jer mi je bila namjera potaknuti sadašnje i buduće profesore glazbene kulture na učenje vlastitog jezika, kulture i narječja, posebno na očuvanje kulturne baštine i čakavskog narječja, kako bi bili osposobljeni za učenje i poučavanje učenika o vlastitoj kulturi i narječju, kao bi cijenili druge kulture, jezike i tradiciju.

„Svaka čakavska riječ kuca na najosjetljivije mjesto našeg srca. Kao jezik djetinjstva i obiteljske intime, čakavština vezuje tankim žicama nostalgije i uspomena...“. (Katušić, 1958)

8. LITERATURA

Anić, V. (2006). *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.

Bučko, A. (2019). *Multikulturalnost u nastavi glazbene kulture*. Završni rad. Pula: Muzička akademija, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

ČAbook. *Neke značajke čakavskog narječja*. Dostupno na: <https://cabook.wixsite.com/cabook/znacajke-cakavskoga-narjecja>

Dvořak, V., Jeličić Špoljar, M., Kirchmayer Bilić, E. (2014). *Allegro 4 u glazbenom svijetu. Udžbenik glazbene kulture u četvrtom razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Dvořak, V., Jeličić Špoljar, M., Kirchmayer Bilić, E. (2014). *Allegro 5 u glazbenom svijetu. Udžbenik glazbene kulture u petom razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Dvořak, V., Jeličić Špoljar, M., Kirchmayer Bilić, E. (2014). *Allegro 6 u glazbenom svijetu. Udžbenik glazbene kulture u šestom razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Dvořak, V., Jeličić Špoljar, M., Kirchmayer Bilić, E. (2014). *Allegro 7 u glazbenom svijetu. Udžbenik glazbene kulture u sedmom razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Dvořak, V., Jeličić Špoljar, M., Kirchmayer Bilić, E. (2014). *Allegro 8 u glazbenom svijetu. Udžbenik glazbene kulture u osmom razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Gašparđi, A., Lazarić, T., Raguž, N., Štefanac, Z. (2014). *Svijet glazbe 4*. Zagreb: Alfa.

Gašparđi, A., Lazarić, T., Raguž, N., Štefanac, Z. (2014). *Svijet glazbe 5*. Zagreb: Alfa.

Gašparđi, A., Lazarić, T., Raguž, N., Štefanac, Z. (2014). *Svijet glazbe 6*. Zagreb: Alfa.

Gašparđi, A., Lazarić, T., Raguž, N., Štefanac, Z. (2014). *Svijet glazbe 7*. Zagreb: Alfa.

Gašparđi, A., Lazarić, T., Raguž, N., Štefanac, Z. (2014). *Svijet glazbe 8*. Zagreb: Alfa.

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Dostupno na: <https://jezik.hr/hrvatska-narjecja.html>

Jukić, T. (2010). *Odnos kurikuluma i nastavnoga plana i programa*. Pedagogijska istraživanja, 7 (1), 55-64. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/118390> (15.8.2023.)

Lukežić, I. (1990). *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*. Rijeka: Istraživački centar.

Martan, G. (2017). *Zavičajni govor u nastavi u školama Ivanečkog područja (s prikazom sintakse Voćanskoga govora)*. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Moguš, M. (1977). *Čakavsko narječje*. Zagreb: Školska knjiga

MZO (2019). *Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html (30.6.2023.)

Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti,

obrazovanja i športa RH. Dostupno na: <https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/129149.htm> (3.8.2023.)

Osnovna škola Turnić Rijeka. *Čakavski rječnik*. Dostupno na: http://os-turnic-ri.skole.hr/cakavski-rjecnik?kat=5297&dict_letter=ALL

Pliško, L. (2005). *Istarska enciklopedija. Sjevernočakavski ili ekavskočakavski dijalekt*. Dostupno na: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/1614/sjevernocakavski-ili-ekavskocakavski-dijalekt>

Previšić, V. (ur.) (2007). *Pedagogija i metodologija kurikuluma*. U: V.Previšić (ur.) *Kurikulum-teorije, metodologija, sadržaj, struktura*. (15-34). Zagreb: Školska knjiga.

Primorsko-goranska županija. Dostupno na: <https://www.pgz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/>

Rojko P. (2012). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Pedagoški

Vidović, R. (1971). O čakavskom narječju i o čakavskoj dijalektalnoj književnosti mišljenja (V. Nazor, J. Horvat, I. Hergešić, A. Barac, Lj. Maraković, F. Pavešić, N. Štefanić, T. Prpić, A. Petravić, M. Balota, M. Franičević, M. Hraste, S. Novak, R. Vidović, D. Brozović, I. Katušić, Ž. Jeličić, I. Jelenović, M. Krleža, Z. Črnja, S. Zlatić, M. Brandt, M. Crnobori, Š. Vučetić). *Čakavska rič*, I (2), 59-76. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/191698> (13.8.2023.)

Vidulin-Orbanić, S. i Terzić, V. (2011). Polazište i pristup pjevanja u općeobrazovnoj školi. *Metodički ogledi*, 18 (2), 137-156

Wang, D. P. (2010). An analytical study of music textbooks used at the elementary school in Chinese society. *Research in Higher Education Journal*, 7, 3-4.

9. SAŽETAK

Kroz ovaj rad je prikazan sam predmet *Glazbena kultura, Kurikulum, Plan i program za Glazbenu kulturu*, te zastupljenost čakavskih pjesama u udžbenicima. Istraživanje je započelo zbog pretpostavke da učitelji ne znaju puno o čakavskom narječju i da su pjesme na čakavskom narječju slabo zastupljene u udžbenicima. Prema istraživanju, možemo vidjeti da se učenicima koji dolaze s takvog područja budi osjećaj pripadnosti vlastitoj kulturi i tradiciji. Učitelji bi se trebali dodatno educirati ili bi trebali poznavati osnove čakavskog narječja kako bi učenicima objasnili nepoznate riječi, te u konačnici približili cijelu pjesmu. Samim poznavanjem čakavskog narječja kod učenika se razvija kulturna vrijednost zavičaja. U izvannastavnim aktivnostima i na izbornoj nastavi učenike bi trebalo upoznati sa zavičajem kroz folklor, instrumente, običaje, napjeve, te kroz pjesme na čakavskom narječju.

Osim toga, jedan dio ovog rada je posvećen čakavskom narječju. Čakavsko narječje je rasprostranjeno ponajviše na prostoru Istre, Primorsko-goranske županije, te u Dalmaciji na dijelovima obale i otocima. Čakavsko narječje ima razne dijalekte, a to su: srednjočakavski ili ikavsko-ekavski dijalekt, sjevernočakavski ili ekavski dijalekt, ikavski sjeverozapadni dijalekt, buzetski ili gornjomiranski dijalekt, južnočakavski ili ikavski dijalekt, jugozapadno istarski ili štakavsko-čakavski dijalekt, ikavski sjeverozapadni čakavski govori, te lastovski ili jekavski dijalekt.

Ključne riječi: čakavsko narječje, Glazbena kultura, kulturna vrijednost zavičaja, nastava.

10. SUMMARY

Through this paper are presented the subject of Musical Culture, the Curriculum, the Plan and Program for Musical Culture, and the representation of Chakavian (Čakavske) songs in textbooks. The research began due to the assumption that teachers do not know much about the Chakavian dialect and that songs in the Chakavian dialect are poorly represented in textbooks. According to research, we can see that students who come from such an area develop a sense of belonging to their own culture and tradition. Teachers should receive additional training or should know the basics of the Chakavian dialect in order to explain unknown words to students, and ultimately bring the whole poem closer to them. Just by knowing the Chakavian dialect, students develop the cultural value of their homeland. In extracurricular activities and elective classes, students should be introduced to their homeland through folklore, instruments, customs, chants, and through songs in the Chakavian dialect. In addition, one part of this work is devoted to the Chakavian dialect. The Chakavian dialect is widespread mostly in the area of Istria, Primorje-Gorski Kotar County, and in Dalmatia on parts of the coast and islands. The Chakavian dialect has various kinds, namely: Central Chakavian or Ikavian-Ekavian dialect, North Chakavian or Ekavian dialect, North-western Ikavian dialect, Buzet or Gornjomiran dialect, South Chakavian or Ikavian dialect, South-western Istrian or Shakavian-Chakavian dialect, Ikavian Northwest Chakavian dialects, and Lastovo or Jacobean dialect.

Keywords: Chakavian dialect, Musical Culture, the cultural value of the homeland, teaching.

POPIS GRAFIKONA I SLIKA

Popis grafikona:

Grafikon 1. *Spol*

Grafikon 2. *Dob*

Grafikon 3. *Pohađao/la sam školu gdje smo svi pričali čakavskim narječjem*

Grafikon 4. *Dodatno sam se educirao/la o tradiciji i kulturi Hrvatskog primorja*

Grafikon 5. *Član/-ica sam nekog zbora, KUD-a, sastava*

Grafikon 6. *Pjevam pjesme na čakavskom narječju*

Grafikon 7. *Ako je odgovor da, koji tradicijski instrument svirate*

Grafikon 8. *Čakavsko narječje u nastavi glazbene kulture potiče kod učenika razvoj pozitivnih stavova prema očuvanju tradicije i kulture*

Grafikon 9. *Učitelji glazbene kulture bi trebali poznavati osnove narječja hrvatskog jezika kako bi pomogli učenicima u razumijevanju pjesama*

Grafikon 10. *Učitelji glazbene kulture su upoznati sa čakavskim narječjem i pjesmama koje se obrađuju na nastavi*

Grafikon 11. *Učenici na nastavi glazbene kulture rado uče pjesme na čakavskom narječju*

Grafikon 12. *Čakavsko narječje kao kulturna vrijednost zavičaja neophodno je u glazbenom obrazovanju učenika*

Grafikon 13. *Svaki učitelje glazbene kulture zna barem 5 pjesama na čakavskom narječju koje se obrađuju kroz 5 godina na nastavi glazbene kulture*

Grafikon 14. *Učitelji glazbene kulture na izornoj nastavi trebaju učenike upoznavati s pjesmama na čakavskom narječju*

Grafikon 15. *Učenici slušaju glazbu na čakavskom narječju kod kuće*

Grafikon 16. *Kroz izvannastavne aktivnosti u našoj školi upoznajemo učenike s zavičajem kroz običaje, folklor, instrumente*

Grafikon 17. *Čakavsko narječje kod djece budi osjećaj pripadnosti vlastitoj kulturi i tradiciji*

Grafikon 18. *Učenje pjesama na čakavskom narječju razvija pozitivno razredno okruženje*

Grafikon 19. *Pjesme na čakavskom narječju koje se nalaze u udžbenicima su primjerene i zanimljive učenicima*

Grafikon 20. *Učenici se u nastavi glazbene kulture često susreću s tradicijskom glazbom Hrvatskog primorja*

Grafikon 21. *Učenici lakše pamte pjesme na čakavskom narječju nego na kajkavskom narječju*

Grafikon 22. *Pjesme na čakavskom narječju potiču učenike na slušanje i interpretaciju na zavičajnom jeziku i govoru*

Grafikon 23. *Autentičnim napjevima na čakavskom narječju učenici se uče čuvanju kulturne baštine*

Popis slika:

Slika 1 *Narječja u Hrvatskoj*

Slika 2 *Područje Primorsko-goranske županije*

Slika 3 *Dijalekti čakavskog narječja*

PRILOG

Istraživanje: „Zavičajnost u glazbenom odgoju učenika na primjeru čakavskog narječja“

Istraživanje se provodi za potrebe završnog rada Ane Glasnović pod mentorstvom doc. dr. sc. Dijane Drandić, na preddiplomskom studiju „Glazbena pedagogija“ s temom „Zavičajnost u glazbenom odgoju učenika na primjeru čakavskog narječja“.

Cilj ovog istraživanja je bio preispitati stavove i mišljenja profesora predmetne nastave Glazbene kulture iz Primorsko-goranske županije, koji rade s djecom iz cijele Hrvatske koliko se zapravo susreću s čakavskim narječjem i pjesmama na tom narječju.

Anketni upitnik

Prvi dio ankete:

Dob				Spol		Pohađao sam školu gdje smo svi pričali čakavski		Dodatno sam se educirao o tradiciji i kulturi Hrvatskog primorja		Član sam nekog zbora, KUD-a, sastava		Sviram tradicijski instrument	
<30	30-40	40-50	>50	M	Ž	Da	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Da	Ne

Pjevam pjesme na čakavskom narječju		Ako da, koji tradicijski instrument svirate:
Da	Ne	

Drugi dio ankete:

Tvrdnje od 1 do 5

- 1- Uopće se ne slažem
- 2- Uglavnom se ne slažem
- 3- Ne mogu se odlučiti
- 4- Uglavnom se slažem
- 5- U potpunosti se slažem

r.br.	Tvrdnje
1.	Čakavsko narječje u nastavi glazbene kulture potiče kod učenika razvoj pozitivnih stavova prema očuvanju tradicije i kulture
2.	Učitelji glazbene kulture bi trebali poznavati osnove narječja hrvatskog jezika kako bi pomogli učenicima u razumijevanju pjesama
3.	Učitelji glazbene kulture su upoznati sa čakavskim narječjem i pjesmama koje se obrađuju na nastavi
4.	Učenici na nastavi glazbene kulture rado uče pjesme na čakavskom narječju
5.	Čakavsko narječje kao kulturna vrijednost zavičaja neophodno je u glazbenom obrazovanju učenika.
6.	Svaki učitelje glazbene kulture zna barem 5 pjesama na čakavskom narječju koje se obrađuju kroz 5 godina na nastavi glazbene kulture
7.	Učitelji glazbene kulture na izornoj nastavi trebaju učenike upoznavati s pjesmama na čakavskom narječju
8.	Učenici slušaju glazbu na čakavskom narječju kod kuće
9.	Kroz izvannastavne aktivnosti u našoj školi upoznajemo učenike s zavičajem kroz običaje, folklor, instrumente
10.	Čakavsko narječje kod djece budi osjećaj pripadnosti vlastitoj kulturi i tradiciji
11.	Učenje pjesama na čakavskom narječju razvija pozitivno razredno okruženje
12.	Pjesme na čakavskom narječju koje se nalaze u udžbenicima su primjerene i zanimljive učenicima

13.	Učenici se u nastavi glazbene kulture često susreću s tradicijskom glazbom Hrvatskog primorja
14.	Učenici lakše pamte pjesme na čakavskom narječju nego na kajkavskom narječju.
15.	Pjesme na čakavskom narječju potiču učenike na slušanje i interpretaciju na zavičajnom jeziku i govoru
16.	Autentičnim napjevima na čakavskom narječju učenici se uče čuvanju kulturne baštine